

vijf, vroeger genoemde hoofdtalen gebruik wordt gemaakt; in den auteurs-catalogus is de juiste titel gemakkelijk terug te vinden. Te veel verhandelingen of boeken die zich op meer dan één scherp omlijnd gebied bewegen, zijn dan ook bij verschillende rubrieken, — en niet zelden onder een anderen titel — twee, driemaal, of nog meer, ondergebracht.

Over menige bijzonderheid der inrichting van den catalogus, strekkend om het zoeken te vergemakkelijken, zal hier worden gezwezen. Een speciale vermelding verdient het bijna volkomen ontbreken van drukfouten, ook waar het minder gebruikelijke talen geldt, zooals het hollandsch. Statistisch aangelegde lezers zal het wellicht interesseeren dat, van de 1922 vermelde werken, er 40 in het hollandsch zijn geschreven; de belgisch-vlaamsche litteratuur is evenwel in dit deel nog niet opgenomen. Van de hand van landgenooten verschenen verder nog 35 botanische boeken of verhandelingen in andere talen, meestal in het duitsch.

E. V.

Amsterdamsche Entomologische Club.

Op Zaterdag 21 Juni hield de A. E. C. hare 21ste bijeenkomst, onder voorzitterschap van Dr. J. Th. Oudemans, des avonds te 8 uur, in Zeemanshoop.

Aanwezig 14 leden; de heer Jaspers is met kennisgeving afwezig.

De heer Heinsius doet mededeelingen betreffende de bladsnijdende en paddestoelkweekende Zuid-Amerikaansche mieren, behorende tot de genera *Atta*, *Eucodoma* en *Apterostigma*, tevens er op wijzende, dat er een drietal vormen van werkmieren vallen te onderscheiden, terwijl een aantal voorbeelden hiervan worden vertoond.

De heer Klokman vervolgt zijne vroegere opmerkingen, gemaakt bij het kweken van de rupsen van *Limenitis sibilla* L. Hij vestigt o. a. de aandacht op de groote traagheid dezer rupsen, die haar zelfs den hongerdood deed sterven, bijaldien het blad, waarop zij zich bevond, verdorde, terwijl toch versch voedsel in de onmiddellijke nabijheid aanwezig was. Drie verschillende sluipwespen werden uit genoemde rupsen verkregen, vermoedelijk behoorend tot de genera *Apanteles*, *Meteorus* en *Pudastica*, gelijk de voorzitter uit de cocons meent te mogen afleiden. De cocons der laatstgenoemde kunnen springen en deden dat ook; zie Nederl. Insecten p. 758. Mede vertoont de heer Klokman poppen van *Aporia crataegi* L., waarin de imagines zich wel geheel ontwikkelden en zelfs haar meconium loosden, doch ten slotte stierven, vermoedelijk omdat haar de kracht ontbrak, om de pophuid te verbreken. Dan laat dezelfde spreker eene zeer groote gal op braam zien, waarvan geen der aanwezigen den veroorzaker kent. Eindelijk vestigt hij de aandacht op de wenschelijkheid, om in de beschrijvingen van insecten gebruik te maken van eene algemeen aangenomen kleurentabel, daar dit de verwarring, verbonden aan het gebruik van kleurnamen, waaraan verschillende personen verschillende denkbeelden vastknoopen, zou doen verdwijnen.

De voorzitter wijst er op, dat in de botanie een dergelijk gebruik reeds lang heerscht en men daar algemeen de kleurentabel van Saccardo als leidraad heeft aangenomen.

De heer van Beek stelt ter bezichtiging een manlijken meikever, onlangs te Doorn gevonden, bij wien de eene spriet op merkwaardige wijze dubbel is. Later leerde nader onderzoek, dat deze monstrositeit nagenoeg geheel overeenstemt met eene vroeger te dezer plaatse door den heer Heimans vertoonde; de voorzitter neemt op zich, beide voorwerpen eerlang af te beelden en te beschrijven.

De heer Leefmans laat exemplaren van *Anthicus hispidus* Rossi rondgaan, door hem te Amsterdam gevonden en door Dr. Everts als zoodanig gedetermineerd. Tot nog toe werd

deze zeldzame soort slechts éénmaal, jaren geleden, in het Haarlemmerhout aangetroffen; ook vertoont spreker een exemplaar van *Meloe brevicollis* Panz. van Bussun, alsmede rupsen van *Taeniocampa miniosa* F. en *Orgyia gonostigma* F. van dezelfde vindplaats.

De heer Snijder laat nesten zien van rupsen van het genus *Hyponomeuta*, door hem bij Amsterdam gevonden op *Crataegus* en op *Evonymus*; verder rupsen, te Groesbeek op heide aangetroffen, en door enkele der aanwezigen thans herkend als *Ino pruni* Schiff; eindelijk de welbekende zakjes van *Talaeopora pseudobombycella* Hb., op beukenstammen in aantal gevonden. Dezelfde spreker vermeldt nog, dat bij hem twee rupsen van *Cossus cossus* L., tegen hare gewoonte, het winterspinsel niet verlaten hebben, doch daarbinnen verpopt zijn en nu onlangs den vlinder leverden. De regel, dat de rups zich tegen de verpopping een nieuw spinsel vervaardigt, blijkt dus ook uitzonderingen toe te laten.

De heer Oudemans vertoont vier exemplaren van *Mallota fuciformis* Fabr., eene vrij zeldzame vlieg, op eene voorjaarswandeling op boomstammen langs den Amstelveenschen weg aangetroffen. Dit dier gelijkt buitengewoon veel op *Volucella bombylans* L., waarvoor spreker het eerst ook aanzag. Zij is echter veel minder vlug dan laatstgenoemde soort en was, hoewel het zonnig weer was, zeer gemakkelijk met een doosje te vangen. De sprietvorm onderscheidt beide soorten onmiddellijk. Vervolgens wijst spreker op het belangrijke feit, dat Prof. Beyerinck de sexuele generatie van *Cynipis kollari* Htg. ontdekt heeft. Zooals bekend is, werd juist deze species tot op heden steeds als een der meest treffende voorbeelden aangevoerd van eene diersoort, die zich uitsluitend parthenogenetisch voortplant. Dit blijkt thans niet juist te zijn, daar Beyerinck kon vaststellen, dat de sexuele generatie, die er mede afwisselt en die op *Quercus Cerris* L. leeft, *Andricus circulans* Mayr is. Ten slotte wijst de heer Oudemans er op, dat eerlang van de pers komt eene nieuwe Naamlijst van Nederlandsche Macrolepidoptera, door den heer Snijder en hem bewerkt en systematisch gerangschikt volgens den nieuwen, in 1902 verschenen Catalogus van Europeesche vlinders van Standinger en Rebel. De 33 paginas quarto groote lijst zal in September bij de schrijvers verkrijgbaar worden gesteld tegen den prijs van f 0.40, franco per post f 0.45; per zes exemplaren f 2.00, resp. f 2.15. De namen zijn op afstanden en op geruimen ondergrond gedrukt, om deze lijst voor allerlei doeleinden geschikt te maken, o. a. voor het bijhouden van eigen vangsten, voor catalogiseeren en aanleggen van verzamelingen, voor ruilverkeer enz. enz. Mede namens den heer Snijder, spreekt de heer Oudemans den wensch uit, dat deze naamlijst van veel practisch nut moge zijn voor de Nederlandsche lepidopterologen.

Nieuwe Naamlijst van Nederlandsche Macrolepidoptera.

De ondergeteekende heeft, met medewerking van den heer J. A. Snijder, Oosterpark 39, Amsterdam, eene Naamlijst van Nederlandsche Macrolepidoptera samengesteld, gerangschikt volgens den nieuwen, in 1902 verschenen Catalogus van Europeesche Vlinders van Standinger en Rebel. Deze Naamlijst is geheel voor practische doeleinden ingericht en te dien einde gedrukt op een in vakjes verdeelden ondergrond, terwijl onder elken naam twee rijen vakjes zijn opengelaten. In dwarse richting bevat elk dezer rijen 17 vakjes, zoodat elke soort, behalve over de vakjes achter den naam, over 34 vakjes beschikt. Na allerlei voorloopige proefnemingen, heeft een dergelijke vorm voor deze Naamlijst zich als de meest practische doen kennen en is zij geschikt voor allerlei doeleinden, o. a. voor het noteeren van vindplaatsen en vangsten, voor het aanleggen en catalogiseeren van verzamelingen, voor ruilverkeer enz. De lijst is 33 bladzijden quarto groot, terwijl elke bladzijde twee kolommen bevat; zij is bij de schrijvers verkrijgbaar tegen f 0.40 per exemplaar, f 2.00 per zes exemplaren, en franco per post tegen f 0.45 per exemplaar en f 2.15 per zes exemplaren.

DR. J. TH. OUDEMANS,
Paulus Potterstraat 12, Amsterdam.

Ringslang.

Eenigen tijd geleden ben ik in het bezit gekomen van een jonge ringslang. Nu weet ik evenwel niet, hoe het dier gedurende den winter in het leven te houden.

Nog had ik u nog iets te vragen. Een paar weken ge-

leden zag ik in de „Mottenkuil,” een kleinen vijver op de hei ongeveer een uur bezuiden Milligen, een dier, dat ik in t geheel niet kende. Ik heb er toen dadelijk eene teekening van gemaakt, die echter ongelukkig verloren is gegaan. Ik zal dus maar trachten hem zoo goed mogelijk te beschrijven.

Het beest had zeer veel overeenkomst met de gewone donderpad, maar het was ongeveer 12 c.M. lang. Het had een kwabbig peervormig lichaam, dat naar voren een beetje spits toeliep, en glinsterende, kleine pikzwarte oogen, als kralen. Zijn staart, die ongeveer $1\frac{1}{2} \times$ zoo lang was als zijn lichaam, geleek sprekend op die van een salamander. Hij was sterk zijdelings samengedrukt en ongeveer 1 c.M. breed. Het zwarte, glimmende dier lag in den modder te spartelen, toen we het zagen. Zoudt u mij ook kunnen vertellen, met wat voor dier wij te doen gehad hebben.

Heemstede.

H. J. STAAL.

Ringslangen moeten evenals al onze inlandsche reptielen gelegenheid hebben een winterslaap te doen. Geef ze een houten kist half vol met zand of droge aarde; daarboven een laag dor blad en vochtig mos. Zet de kist met de dieren in een tamelijk vorstvrij kelder, of wikkel er nog wat lappen, oude kleeren, dekens, matten o.a. omheen.

Het deksel moet lucht doorlaten, dik stramiengaas is goed, een zinken geperforeerde plaat ook. Plaats de dieren in de kist eerst in een koud vertrek in 't licht, kruipen ze weg, dan naar den kelder of in een kouden donkeren hoek met de kist.

Alleen dieren, die zich in den herfst goed dik hebben gegeten, overleven den winter. Wel zijn er uitzonderingen maar die stumperds halen den zomer toch niet weer.

Uw beest was een gewone groene kikvorsch. De larven worden soms verbazend groot. H.

Menniste-zusjes.

Op blz. 128 in afl. V van de *Levende Natuur*, vind ik de vraag of het ook na te gaan is, waarom het bloempje Menniste-zusje genaamd zoo heet? Hierop zou ik dit antwoord geven:

In de *Nederlandsche Spectator* I (1749) lees ik op blz. 210 in een aanval op de zoogenaamde eenvoudigheid der Mennisten: „Ondertusschen bestaat een goed gedeelte van de nederigheid der zuivere Menniste Vrijsters en oude Matronen in den verkirring van net geschilderde of ingewerkte kleine bloempjes, en digt in elkander loopende randjes, of andere bijna onzichtbare figuurtjes op haare kleederen te draagen, waaronder niet zelden een prachtig goud Horlogie of garnituur van 't zelfde metaal verborgen zit enz.”

Hieruit maakte ik indertijd de gevolgtrekking, dat de fijn bewerkte bloempjes met die in elkander loopende randjes (le désespoir des peintres) aan die kleeding der Menniste-zusjes haar naam ontleenden. Dit onderwerp ik aan een beter oordeel.

Doorn.

Dr. J. HARTOG.

Het bloempje heet in sommige plaatsen van Overijssel: Schildersverdriet. H.

Aquarium-Vragen.

U zoudt mij verplichten met mij uw oordeel en raad te willen zeggen omtrent het volgende; 1. Salamanders (grootte, en kleine en alpensalamanders) willen geen eieren afzetten, wat is daarvan de rede? het is toch niet te vroeg?

2. De bittervoorns zetten wel eieren in de mossels af doch de mossels zetten ze ook weer af, is daar iets tegen te doen? de behandeling is deze: ik neem elke mossel die 8 à 10 dagen bij de bittervoorns verblijf heeft gehouden voorzichtig uit het Aq. en breng deze voorzichtig in een gereedstaand Aq. met water van dezelfde temperatuur over en eenige dagen later vind ik de kleine kogelronde eitjes, dit is nu reeds de derde mossel die mij dit levert.

JACQ. CLADDER.

1. Grootte salamanders leggen zelden of nooit eieren in aquaria; de kleine wel, maar nu waarschijnlijk niet meer; de alpensalamander zal nog wel beginnen. Vreten de een ook de eieren van de ander op? Of heeft u ook te veel bij elkaar? Denk er om de grootte salamander ziet er ook geen been in zijn kleinere familieleden op te slikken.

2. Bittervoorn-eieren moeten noodzakelijk in de mossel blijven om uit te komen, althans in een met visschen bewoond aquarium. Laat de mossel eens rustig zitten en laat de oude vischjes er bij tot de jongen komen.

Spreeuwenwolk.

Naar aanleiding van de vraag van den heer J. B. te Zeist over een wolk, die hij bij Naarden—Bussum opmerkte, kan ik nog 't volgende mededeelen.

Iederen avond tegen donker, in den zomer wat vroeger, in 't najaar wat later op den dag, trekken de spreeuwen uit de omstreken van het Naardermeer daar naar toe om te rusten, ze vliegen dan eerst in kleine troepen, alle in dezelfde richting, vereenigen zich spoedig tot een grooten zwerm, die bij tusschenpooze weer uit een valt in talrijke kleinere.

Door 't onregelmatige vliegen is de wolk nu eens donker en dicht, dan weer lang gerekt en doorschijnend; telkens en telkens veranderend van vorm lijkt 't wel een uit en inplooiende grauwe sluier.

Wanneer je dan op de grens van de Ment en de Naardermeer staat, zie je ze over je heen vliegen, ook wilde eenden vliegen daar met haast onbegrijpelijke snelheid naar hun rustplaatsen toe. D. v. L.

Dezen zomer te 's-Graveland vertoevende, ontdekte ik twee m.i. vermeldenswaardige afwijkingen bij bloemen:

1e. Aan den weg van 's-Graveland naar Ankeveen vertoonden verscheidene exemplaren van Haagwinde rose in plaats van witte bloemen. De kleur was donkerder als die van bloemen van Akkerwinde.

2e. Aan een breede sloot, welke naar de vijvers van Spanderswoud voert, vond ik *Calla palustris*, bloeiend, in een groepje bijeenstaand; op zichzelf reeds een mooie vondst.

Een bloem nu trok door een merkwaardige vorm de aandacht; zij bezat twee bloeischeden, waarvan de onderste aanmerkelijk grooter als de bovenste.

Nu ik het toch eenmaal over *Calla* heb, kan ik niet nalaten ook even een woordje te reppen over de uitroeiing van deze plant op sommige plaatsen door jeugdige botanisten. Met een ware zeldzaamheden-honger, gewapend met plantenschopjes, valt men op de planten aan, en in een minimum van tijd is de botaniseertrommel gevuld, ten koste der mooie *Calla*'s, die thans tusschen filtreerpapier doodgeperst zullen worden. Waarom toch steeds deze exemplaren (d. w. z. met welke men edogenomen en zich niet tevreden gesteld met een enkele bloem. Bij een plant als *Calla palustris* geeft een enkele bloem en een blad, zorgvuldig gedroogd, toch voldoende het idee der geheele plant weer, beter misschien als een massa stengies, bladeren en wortels, waaruit men nauwelijks de oorspronkelijke plant kan herkennen. Bij de door mij aangegeven manier wordt uitroeiing van een vindplaats geheel voorkomen, waar-schijnlijk zelfs oefent het behoedzaam weggan van een blad en een bloem een gunstigen invloed uit op het exemplaar, doordat het de plant onmogelijk gemaakt wordt zaden te vormen, en doordat zij om zoo te zeggen gemoed wordt.

F. J. BUENO DE MESQUITA.

Botanisch Kompas.

Zou ik, al is het misschien overbodig, eens uwe aandacht mogen vestigen op een kort artikel van A. Mansion in *la Revue Scientifique* van 28 Juni jl.? De schrijver heeft nagegaan, welke mossen aan de verschillende kanten der boomen het best gedijen en komt tot de algemeene slotsom, dat in België de boomstammen aan de Noordzijde het levendigst groen zijn gekleurd en aan de Westzijde nog rijkelijk zijn begroeid, maar in donkerder tint, terwijl de Oostzijde het dorst is. Misschien is dit onderwerp al eens in de *Levende Natuur* besproken, anders zou het voor de lezers wel eens aanbeveling verdienen, op hun wandelingen na te gaan, hoe het hiermede in ons land gesteld is. Uit de gezamenlijke waarnemingen zou men dan voor verschillende streken een „botanisch kompas” kunnen opmaken, geschikt om den dolenden wandelaar of fietser den weg te wijzen.

Amsterdam.

DR. H. PINKHOF.

S. O. d. P. V. Uw takje bevatte een gal en wel van *Aulax hieracium*, deze is in sommige jaren zeer algemeen; vaak groeien de bloemen door den bol heen.